

ТОГТООЛ

2024 оной октябрийн 3

№ 559

Улаан-Үдэ хото

**«Гурба ба гурбаһаа олон 23 хүрэтэр наһанай хүүгэдтэй
(айл бүлэ болоһон хүүгэдһээ гадна) эрхэтэдтэ дунда мэргэжэлтэ
болбосоролой һуралсалай программануудаар
хүүгэдэй һуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн
хүсэлдүүлгэ үгэхэ Дүрим баталха тухай» гэхэн Буряад Уласай
Засагай газарай 2023.08.29-эй № 507 тогтоолдо
хубилалтануудые оруулха тухай**

Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэриие хүсэндөө
байгаа хуулитай зохилдуулха зорилгоор Буряад Уласай Засагай газар
т о г т о о н о:

1. «Гурба ба гурбаһаа олон 23 хүрэтэр наһанай хүүгэдтэй (айл бүлэ
болоһон хүүгэдһээ гадна) эрхэтэдтэ дунда мэргэжэлтэ болбосоролой
һуралсалай программануудаар хүүгэдэй һуралгын сэнгэй зарим хубиин
жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ үгэхэ Дүрим баталха тухай» гэхэн Буряад Уласай
Засагай газарай 2023.08.29-эй № 507 тогтоолдо (Буряад Уласай Засагай
газарай 2024.04.02-ой № 172 тогтоолой найруулгаар) удаадахи
хубилалтануудые оруулха:

1.1. Нэрэмжэ удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ
болбосоролой һуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр һуралгын
сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ
үгэхэ Дүрим ба эрхэ нухэсэл баталха тухай».

1.2. Оршол удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Олон хүүгэдтэй бүлэнэрые нийгэмэй талаһаа дэмжэлтын аргууд
тухай» гэхэн 2024.01.23-ай № 63 Оросой Холбоото Уласай
Юрэнхылэгшын Зарлигай зарим дүримүүдые Буряад Уласай дэбисхэр
дээрэ бээлүүлхэ тухай» 2024.07.17-ой № 118 Буряад Уласай Толгойлогшын
зарлигай ёһоор Буряад Уласай Засагай газар Правительство Республики
Бурятия **т о г т о о н о:**».

1.3. Пункт 1 хүсээ буураһанда тоолохо.

1.4. Пункт 2 удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ үгэхэ хабсарагдаһан Дүрим ба эрхэ нүхэсэл баталха.».

1.5. Пунктнууд 3.1, 3.2 ба 4 соо «дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр гурба ба гурбаһаа олон 23 хүрэтэр наһанай хүүгэдтэй (айл бүлэ болоһон хүүгэдһээ гадна) эрхэтэдтэ хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ» гэхэн үгэнүүдые «дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ хүүгэдэй хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ» гэжэ хэлгэхэ.

1.6. Дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ хүүгэдэй хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ үгэхэ Дүримдэ:

1.6.1. Нэрэмжэ удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ үгэхэ Дүрим ба эрхэ нүхэсэл».

1.6.2. Пункт 1.1 удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«1.1. Тус Дүрим ба эрхэ нүхэсэл айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ үгэхэ дүримүүдые тогтооно.».

1.6.3. Пункт 1.2 соо «Үхибүүнэй хураһан ушарта, гурба ба гурбаһаа олон 23 хүрэтэр наһанай хүүгэдтэй (айл бүлэ болоһон хүүгэдһээ гадна) (саашаа – бүлэ, эрхэтэн, гэртэхин) эрхэтэдтэ дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ (саашаа - хүсэлдүүлгэ)» гэхэн үгэнүүдые «Айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ бол-босоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ (саашаа - хүсэлдүүлгэ) олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ (саашаа – бүлэ) үгтэхэ,».

1.6.4. Пункт 1.3 удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«1.3. Мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хураһан бүхы хугасаагай түлөө, зүгөөр заагдаһан үхибүүнэй 23 наһа гүйсэтэр, хүсэлдүүлгэ абахын түлөө хандаһан, Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг гэртэхинэй (үргэжэ абагшадай) нэгэндэ (саашаа – мэдүүлгэ баригша, гэртэхин али эрхэтэн) хүсэлдүүлгэ үгтэхэ.».

1.6.5. Пункт 1.6 соо нэгэдэхи абзацда «хүсэлдүүлгэ абахын түлөө хандаһан гэртэхинэй нэгэндэ (саашаа – мэдүүлгэ баригша)» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.6.6. Пунктнууд 1.7 - 1.11 хүсээ буураханда тоолохо.

1.6.7. Пункт 2.1 удаахи найруулгаар бэшэх:

«2.1. «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй бүлэнэрэй зэргэ тухай» 2003.07.03-ай № 376-III Буряад Уласай Хуулин 1 статьягай 1 ба 2 хубинуудаар хараалагдаһан эрхэ нухэсэл сахижа, хүсэлдүүлгэ абаха талаар мэдүүлгэ баригһан үдэр гарагта тодорхойлогдоһон ба хүсэлдүүлгэ абаха эрхэ ба гэр бүлын нэгэ гэшүүнэй олзо тодорхойлгодо хараалагдаһан бүлын бүридэлдэ 18 наһа гүйсөөдүй хүүгэд (түрэхэн, үргэмэл), 23 наһа хүрэтэр наһаа хүсэхэн хүүгэд (түрэхэн, үргэмэл) (саашаа - хүүгэд) ба гэртэхин ороно.».

1.6.8. Пункт 2.2:

1.6.8.1. Дотор пункт «в» соо «, мүн мэдүүлгэ баригшын харгалзалга доро байһан хүүгэд» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.6.8.2. Дотор пункт «д» удаахи найруулгаар бэшэх:

«д) гүрэнэй дүүрэн хангалта доро байһан хүүгэд (тааруулһан юрэнхы болбосоролой программануудаар болбосоролой ажал ябуулдаг эмхинүүдтэ хуралсалай ушарнуудһаа гадна);».

1.6.9. Удаахи удхатай 2.2.1 пункт нэмэх:

«2.2.1. Хүсэлдүүлгэ тогтоогдоногүй ба түлэгдэнэгүй:

1) гэр бүлэ болоһон, дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар өөрөө ябаад хуража байһан үхибүүнэй гэртэхиндэ;

2) Буряад Уласай гүрэнэй засагай гүйсэдхэхы зургаануудай мэдэлдэ ородоггүй мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ хуража байһан үхибүүнэй гэртэхиндэ;

3) дунда мэргэжэлтэ болбосоролой юрэнхы хуралсалай программануудаар хоердох али удаахи болбосорол абажа байһан үхибүүнэй гэртэхиндэ;

4) зохихо хуралсалай жэлдэ үхибүүнэй болбосоролой түлбэридэ эхын (бүлын) мүнгэн зөөри түлэхэн гэртэхиндэ;

5) гэртэхинэй нэгэндэ хүсэлдүүлгын тогтоогдоһон ба түлэгдэхэн үхибүүнэй гэртэхиндэ.».

1.6.10. Пунктнууд 2.12 - 2.16 хусээ буураханда тоолохо.

1.6.11. Пункт 3.1:

1.6.11.1. Нэгэдэхи абзацда «РГУ-гай таһаг» гэхэн үгэнүүдые «Ажаһуугшадые нийгэмэй талаһаа дэмжэлтын түб» уласай гүрэнэй эмхи зургаанай таһаг (саашаа - РГУ-гай таһаг») гэжэ хэлгэхэ.

1.6.11.2. Хоердох абзацда «зохихо хахад жэлэй дүүрэхэн үдэрһөө 30 30 үдэр. Жэлэй нэгэ дахин мэдүүлгын үгтэхэ ушарта мэдүүлгэ орой бэшэ үгтэнэ» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.6.11.3. Удаахи удхатай абзацуудые нэмэх:

«Мэдүүлгэ баригша Оросой Холбоото Уласай хуули тогтоолгын ёһоор, хүсэлдүүлгэ абаха тухай мэдүүлгэ соо заагдаһан дансануудай (мэдээнүүдэй) дүүрэн ба зүб байхын түлөө харюусалгатай.

РГУ-гай таһаг мэдүүлгэ баригшын үгэхэн дансануудай, мүн

хүсэлдүүлгэ абаха тухай мэдүүлгэ соо заагдаһан мэдээнүүдэй лаб зүбые шалгана. Энэ зорилгоор РГУ-гай таһаг гүрэнэй туһа хангамжа үзүүлдэг зургаануудһаа, нютагай засагай туһа хангамжа үзүүлдэг зургаануудһаа, бусад гүрэнэй зургаануудһаа, нютагаа өөһэдөө хүтэлбэрийн зургаануудһаа ба гүрэнэй зургаануудай, нютагаа өөһэдөө хүтэлбэрийн зургаануудай мэдэлэй эмхинүүдһээ хэрэгтэй дансануудые (мэдээнүүдые) һурана ба түлбэригүйгөөр абана.».

1.6.12. Пункт 3.4 соо «в» дотор пунктда «, дүүрэхэдэнь, хүсэлдүүлгэ абаха талаар мэдүүлгэ оруулагдана» хаһаха.

1.6.13. Пункт 3.5 соо хоердохи абзацда ба пункт 3.7 соо нэгэдэхи абзацда «10» гэхэн тоонуудые «5» гэжэ һэлгэхэ.

1.6.14. Пункт 3.8 соо хоердохи абзацай «2.3» гэхэн тоонуудые «2.5» гэжэ һэлгэхэ.

1.6.15. Пункт 3.9 соо «3.4 пунктн «е» - «и» дотор пунктнуудта» гэхэн үгэнүүдые «3.4 пунктн «в», «е» дотор пунктнуудта» гэжэ һэлгэхэ.

1.6.16. Пункт 4.1 соо «мэдүүлгэ баригшын хандалгын» гэхэн үгэнүүдэй һүүлээр «тус Дүримэй 3.1 али 3.9 пунктнуудай ёһоор» гэжэ нэмэхэ.

1.6.17. Пункт 4.2 соо «шалтаг» гэхэн үгын һүүлээр «ба тэрэнэй гомдол барилгын гурим» гэжэ нэмэхэ.

1.6.18. Удаадахи удхатай 4.2.1 пункт нэмэхэ:

«4.2.1. Мэдүүлгэ баригша хүсэлдүүлгэ үгэлгэ арсаһан тухай шиидхэбэридэ Буряад Уласай Хүн зониие ниигэмэй талаар хамгаалгын яаманда ба (али) Оросой Холбоото Уласай хуули тогтоолгын гуримаар шүүхэдэ гомдол бариха эрхэтэй.».

1.6.19. Пункт 4.3:

1.6.19.1. Дотор пункт «б» соо «тогтоогдоһон болзорнуудай» гэхэн үгэнүүдые «тогтоогдоһон болзорой» гэжэ һэлгэхэ.

1.6.19.2. Дотор пункт «е»:

1.6.19.2.1. Зургаадахи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«- байрын (хадагаламжын), тээбэрийн унаа заһабарилгын ба техническэ хангалтын (гараж, нэгэ унаагай һуури) ашада хараалагдаһан хүдэлсэгүй зөөрийн 3 ба гурбаһаа олон объект;».

1.6.19.2.2. Долоодохи абзацда «али ажаһуудаг (байдаг) баталагдаһан газарай үгы ушарта тэрэнэй бодото ажаһуудаг газараар» гэхэн үгэнүүдые «ба тэрэнэй бүлын гэшүүдэй» гэжэ һэлгэхэ, «, хотын тойрогуудай бүридэлдэ нютагай засагай байгууламжанууд болодоггүй,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.6.19.3. Дотор пункт «ж»:

1.6.19.3.1. Хоердохи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«- 3 ба олон авто-унаанууд, прицеп ба хахад прицепүүдһээ гадна;».

1.6.19.3.2. Гурбадахи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«- 3 ба олон мото-унаанууд;».

1.6.19.3.3. Зургаадахи абзацда «(нютаг можын эхын (бүлын) мүнгэн

зөөригөө гадна)» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.6.20. Хабсаргалта соо:

1.6.20.1. Хүсэнэг соо слова «гурба ба гурбаһаа олон 23 хүрэтэр наһанай хүүгэдтэй (айл бүлэ болоһон хүүгэдһээ гадна) эрхэтэдтэ дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ» гэхэн үгэнүүдые «ба айл бүлэ болоодүй 23 наһа хүрэтэр үхибүүнэй дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар түлбэритэйгөөр хуралгын сэнгэй зарим хубиин жэл бүрийн хүсэлдүүлгэ олон хүүгэдтэй бүлэнэртэ үгэхэ эрхэ нүхэсэлдэ» гэжэ һэлгэхэ.

1.6.20.2. Пункт 6 удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«6. Хэрбээ мэдүүлгэ бариһан үдэртэ тан тухай али танай бүлын гэшүүд тухай удаадахи нэгэ гү, али хэдэн баталалгануудай зүб һаань, зохихо дүрбэлжэн соо тэмдэг табигты:

№№ п/п	Тэмдэг табиха газар	Баталалга
1.		Бүлын бүридэлдэ 23 наһа гүйсэхэн үхибүүн (хүүгэд) бии
2.		Бүлын бүридэлдэ холбоото уласай хуули тогтоолгын ёһоор хуулиин дүүрэн харюусалгатай болоһон үхибүүн (хүүгэд) бии
3.		Танай үхибүүн (хүүгэд) бусад эрхэтэдэй харгалза (тэдхэмжэ) доро байна, ба тэрэнэй (тэдэнэй) хангалтада мүнгэн түлэгдэнэ
4.		Та ба (али) танай наһанай нүхэр эхэ эсэгийн эрхэхээ хаһагдаһан гү, али хүсэлдүүлгэ абаха тухай мэдүүлгын үгтэжэ байһан үхибүүнэй (хүүгэдэй) талаар эхэ эсэгийн эрхээ хизаарлуулагдаһан байнат
5.		Бүлын бүридэлдэ гүрэнэй дүүрэн хангалта доро байһан үхибүүн (хүүгэд) бии (тааруулһан юрэнхы болбосоролой программануудаар болбосоролой ажал ябуулдаг эмхинүүдтэ хуралсалай ушарнуудһаа гадна)
6.		Бүлын бүридэлдэ сэрэгэй албанда татагдаад, алба гаража байһан, сэрэгэй мэргэжэлтэ болбосоролой эмхинүүдтэ ба дээдэ болбосоролой сэрэгэй болбосоролой эмхинүүдтэ һуража байһан ба сэрэгэй алба гараха тухай хэлсээ баталаагүй сэрэгэй албатан болохо нюурнууд бии
7.		Бүлын бүридэлдэ сүлөөгөө хаһуулһан маягаар хэһээлтэ гаража байһан нюурнууд бии
8.		Бүлын бүридэлдэ сүүдэй шиидхэбэреэр баалалтаар арга абажа байһан нюурнууд бии
9.		Бүлын бүридэлдэ хаалта доро абаха маягаар һэргылэмжын хэмжээ ябуулга хэрэглэлгэдэ хабаатай нюурнууд бии

10.		Бүлын бүридэлдэ хураггүйгөөр үгы гү, али наһа бараһан гэжэ соносхогдоһон нюурнууд бии
11.		Бүлын бүридэлдэ бэдэрүүлдэ ороод байһан нюурнууд бии
12.		Бүлын бүридэлдэ хуулийн ёһоор гэрлэһэн, дунда мэргэжэлтэ болбосоролой хуралсалай программануудаар өөрөө ябажа хурадаг үхибүүн (хүүгэд) бии
13.		Бүлын бүридэлдэ Буряад Уласай гүрэнэй засагай гүйсэдхэхы зургаануудай мэдэлдэ ородоггүй мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ хурадаг үхибүүн (хүүгэд) бии
14.		Бүлын бүридэлдэ дунда мэргэжэлтэ болбосоролой юрэнхы хуралсалай программануудаар хоердохи гү, али удаадахи болбосорол абажа байһан үхибүүн (хүүгэд) бии
15.		Та ба (али) танай наһанай нүхэр зохиho хуралсалай жэлдэ үхибүүнэй болбосоролой түлбэридэ эхын (бүлын) мүнгэн зөөри хэрэглэһэн байнат»

2. Тус тогтоол албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

**Буряад Уласай Толгойлогшо –
Буряад Уласай Засагай
газарай Түрүүлэгшэ**

А. Цыденов

Хүн зоние нийгэмэй талаар хамгаалгын яаман түлэб дурадхаа
утаһан 44-19-38

га4